

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-методичної роботи

професор Роман ВЕРНИДУБ
« 28 » 20 25 р.

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ»

для усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня освіти

Київ
2025 рік

Укладачі програми: **Іван ДРОБОТ**, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та соціально-політичних дисциплін;
Віктор ШАРПАТИЙ, доктор історичних наук, професор історії та соціально-політичних дисциплін;
Олександр БАКУМЕНКО, кандидат історичних наук, доцент історії та соціально-політичних дисциплін;
Сергій ТИЦЬКИЙ, кандидат історичних наук, професор кафедри історії та соціально-політичних дисциплін

Рецензенти: **Сергій ПАДАЛКА**, професор, доктор історичних наук, провідний науковий співробітник відділу воєнно-історичних досліджень Інституту історії України Національної академії наук України;
Михайло ЖУРБА, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та археології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні Науково-методичної ради УДУ імені Михайла Драгоманова
«27» серпня 2025 року, протокол № 11.

Затверджено на засіданні Вченої ради УДУ імені Михайла Драгоманова
«28» серпня 2025 р., протокол № 1.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма навчальної дисципліни «Історія української державності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей.

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української державності» є формування у здобувачів вищої освіти загальних компетентностей щодо розуміння закономірностей та особливостей державотворчих процесів в українських землях, еволюції ідеї української державності, процесу формування української політичної нації ХХ – початку ХХІ ст.

II. ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва навчальної дисципліни, шифр за навчальним планом та кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	лекції	семінарські	практичні	СРС	Аудиторні	лекції	семінарські	практичні	СРС
	Історія української державності ЗПО2 3 кредити ECTS	34	18	16		56	10	6	4		80
	Разом:										

III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Традиції державності на території України в доранньомодерну добу

Тема 1. Держава як історичне явище. Перші державні утворення на території України

Історія української державності як наукова та навчальна дисципліна. Її об'єкт, предмет, мета та завдання, методологія та основні принципи, структура. Історія української державності в системі наукового гуманітарного знання. Теоретичні засади навчального курсу «Історія української державності». Наукова періодизація історії державності на території України. Місце української національної ідеї в курсі «Історія української державності». Аналіз джерел та історіографія.

Державність. Поняття «влада», «публічна влада», «політична влада», «державна влада». Політика. Політична система суспільства. Держава – головний інститут політичної системи суспільства. Поняття, сутність, ознаки та символи держави. Суверенні та васальні держави. Асоційовані держави. Домініони, протекторати, сателіти та маріонеткові держави. Державоподібні

утворення, квазідержави. Самостійна, демократична, правова, соціальна держава як ідеал. Стаття 1 Конституції України.

Еволюція потестарної організації суспільства та утворення протодержав і ранніх держав на теренах України. Суспільно-політичний лад у кімерійців, таврів, скіфів (скитів), сарматів. Велика грецька колонізація. Південь України під владою Римської імперії.

Влив великого переселення народів на політогенез у народів Центрально-Східної Європи. Суспільно-політичний лад у антів, склавів, готів, гунів, протоболгар і угрів.

Тема 2. Становлення і розвиток державності у слов'ян Східної Європи. Київська держава та Королівство Русі

Історичний процес етнічного формування українців та інших сусідів з позиції сучасної етнології. Формування етнічної культури українського народу. Теорії етногенезу українців та концепції походження держави у слов'ян Східної Європи.

Суспільний та державний устрій Київської Русі. Зародження і формування феодальних відносин та виникнення східнослов'янської державності.

Державний лад та управління у Київській державі. Великий князь, боярська рада, князівські з'їзди (снеми), віче. Тисяцькі, соцькі, десяцькі. Двірцево-вотчинне управління. Фінанси. Система «кормлінь». Суд. Військо. Кордони.

Прискорення процесів політичного розпаду Київської держави та перетворення її на федеративну монархію. Сепаратизм північних і північно-східних князівств. Протистояння Києва і Полоцького князівства у XI ст. Пограбування та спустошення Києва військами Володимиро-Суздальського князя Андрія Боголюбського.

Суспільний лад. Соціальна структура суспільства. Князі, бояри, дружинники, духовенство. Міщани (купці, ремісники, чернь), селяни-смерди. Феодально-залежні категорії населення: закупи, рядовичі, челядь, холопи. Изгої.

Політична цілісність і внутрішня децентралізація князівства після смерті короля Данила. Здобутки і невдачі державної політики Лева Даниловича та Юрія Львовича. Спроби збереження єдності Галицько-Волинського князівства за останніх Романовичів.

Історичне значення Київської держави та Королівства Русі. Проблема державної давньоруської державної традиції в сучасній російській та українській історичній політиці. Боротьба за київську спадщину. Міф про єдину давньоруську народність. Делегітимація Росії: Київська Русь і Росія – не тотожні поняття. Відсутність у Росії історичних підстав на державницьку спадщину Русі.

Тема 3. Українські землі в складі Великого князівства Литовського, Королівства Польського та Речі Посполитої (XIV – перша половина XVII ст.)

Приєднання українських земель до Великого князівства Литовського та Королівства Польського. Їх державно-правове становище.

Українські удільні князівства другої половини XIV ст. Кревська унія 1385 р. та її наслідки. Політичний курс князя Вітовта: початок процесу централізації та усунення удільних князів, колонізація південноукраїнського степу, конфесійна політика. «Велике княжіння Руське» на чолі з князем Свидригайлом Ольгердовичем: спроба унезалежнення руських земель. Волинське удільне князівство у 1440-1452 рр. Київське удільне князівство Олельковичів (1435-1470 рр.).

Ліквідація автономії українських земель і перетворення їх на воєводства у складі ВКЛ. Загострення московсько-литовського протистояння та руська знать наприкінці XV – в першій половині XVI ст.

Особливості формування привілейованого стану (князі та шляхта) та його місце в суспільстві. Українські міста на Магдебурзькому праві. Соціально-правове становище селянства.

Причини укладення Люблінської унії. Позиція українських князів і шляхти. Люблінський сейм 1569 р. Приєднання до складу Польського королівства Підляшшя, Волині, Брацлавщини та Київщини. Умови утворення Речі Посполитої. Унійні привілеї Київщині, Волині та Брацлавщині. Становище привілейованого стану після укладення Люблінської унії: «некороновані королі східних кресів», шляхта – політичний народ Речі Посполитої.

Релігійний чинник у суспільно-політичних процесах в Україні. Берестейська унія та утворення уніатської церкви. Загострення релігійних протиріч.

Заснування татарської державності в Криму 20-40-х рр. XV ст. Кримське ханство: особливості політичної системи, характер відносин із сусідніми державами.

Змістовий модуль 2

Становлення державності в умовах Української національної революції середини XVII ст.

Тема 1. Запорозька Січ як центр української державності

Причини появи та джерела формування українського козацтва. Теорії походження козацтва. Українське козацтво наприкінці XV – у першій половині XVI ст. Реєстрові козаки на державній службі. Козацтво як впливовий чинник міжнародного життя. Державницький потенціал козацтва. Українське козацтво у польсько-московських війнах.

Запорозька Січ у XVII-XVIII ст. Географія Запорозьких Вольностей. Еволюція адміністративно-територіального устрою. Історичне значення «християнської козацької республіки».

Політична система Запорозької Січі. Січовий парламентаризм – загальнокозацькі січові ради. Кошовий отаман і його повноваження. Військовий суддя, писар, осавул, довбиш. Курінні отамани і паланкові полковники. Звичаєво-правова культура запорозького козацтва. Правничо-судові інституції Запорозької Січі – генетичні послідовники звичаєво-правової культури часів Київської держави, Королівства Русі, українських удільних князівств ВКЛ. Поняття «козацького права». Земельно-правові звичаї січовиків.

Тема 2. Українська козацька держава в протистоянні іноземній експансії (середина XVII – кінець XVIII ст.)

Українська козацька держава в історіографії. Зміцнення національної ідентичності українців. Українська козацька держава – держава національна. Національне світосприйняття козацької старшини. Українська мова як чинник формування національної самосвідомості. Етапи національного розвитку: військово-політичний (козаччина) та культурний. Прояви національної ідентичності: територіальна ідентичність, Вітчизна, політична окремішність. Соціально-структурний перехід українського народу протягом XVII-XVIII ст. зі стану народу «неісторичного» до «історичного».

Національна революція 1648 р.: причини, передумови, початок. Перші військові перемоги козацького війська навесні 1648 р. Розгром польської армії під Пилявцями та визвольний похід у Західну Україну. Створення основ нової Української держави: революційні зміни в суспільстві, нові органи влади і адміністративно-територіальний устрій, республіканська форма управління, створення національної армії.

Формування української державної ідеї та її особливості. Польсько-українське протистояння. Зборівський договір 1649 р. і утворення Української козацької держави. Основні принципи національної державної ідеї, сформульовані Б. Хмельницьким. Переяславсько-московський договір 1654 р. та його оцінка в історичній літературі. Від ідеї Князівства Руського до подолання концепцій поліцентризму Гетьманщини. Перетворення у ході громадянської війни другої половини XVII ст. унітарної козацької України на фактичну конфедерацію Правобережної і Лівобережної Гетьманщини та Запорозжя.

Політична система та інституційна модель Української козацької держави. Специфіка українського козацького державотворення: поліваріантність існуючих політичних моделей та різновекторність їхньої еволюції, підпадання Гетьманату під протекцію сусідніх правителів. Генеральна та Старшинська ради. Інститут гетьманства та генеральної старшини. Центральні органи виконавчої та судової влади Гетьманщини: Генеральна військова та Генеральна скарбова канцелярії, Генеральний військовий суд. Полково-сотенний устрій Гетьманату.

Змістовий модуль 3

Українські державотворчі процеси в епоху творення модерних націй

Тема 1. Боротьба за відновлення української державності (кінець XVIII – початок XX ст.)

Інкorporація українських земель до складу Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Політичне становище та адміністративний устрій українських земель. Розвиток соціально-економічних відносин. Форми та вияви соціального протесту населення. Реформи Марії Терезії та Йосипа II в Австрійській імперії та реформи 1860-1870-х рр. у Росії. Їх вплив на українське суспільство.

Міф про Новоросію: історія і сучасний проект «Новоросія».

Розвиток суспільно-політичного руху в Україні. Вплив наполеонівських війн на суспільно-політичне життя Російської імперії. Утворення та діяльність таємних організацій в Україні. Масонські ложі: ідеологія, організація та діяльність. Українська державницька ідея у XIX ст. Основні етапи українського націотворення у XIX ст. Роль інтелігенції у поширенні ідей національної свідомості.

Кирило-Мефодіївське товариство – перша українська політична організація в Наддніпрянській Україні. Внесок Т. Шевченка у розвитку української державницької ідеї.

Національно-політичні орієнтації українського суспільства в Галичині, на Буковині й Закарпатті: полонофільство, русофільство («москофільство»), українофільство. Зміст і форми діяльності народовців. Українське представництво в австрійському парламенті у Відні і крайових парламентських установах (Галицький і Буковинський сейми). Утворення та діяльність політичних товариств і політичних партій. Товариство «Просвіта». Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка. Ідея соборності України. Українська преса. Українські організації в Галичині («Січ», «Сокіл», «Пласт»).

Геополітичне становище України на початку XX ст. Умови економічного розвитку українських земель. Політичне життя в Наддніпрянській Україні на початку XX ст. Утворення та діяльність політичних партій та організацій. Програмні вимоги. Боротьба за державницькі інтереси українського народу. Революційні події 1905-1907 рр. в Україні. Створення «Просвіт», українська преса. Українська громада у I та II Державних думах та її діяльність. Поразка революції, суспільно-політичне життя в Україні в період реакції.

Українське питання в роки Першої світової війни та ідеї відродження державності. Союз Визволення України. Головна Українська Рада. Вплив війни на господарство й населення України. Назрівання революційної кризи. Лютнева революція в Петрограді та Україна.

Кримськотатарський рух. Ісмаїл Гаспринський.

Тема 2. Українська національна державність у 1917-1921 рр.

Українська національно-визвольна революція. Передумови та причини, сутність, характер, рушійні сили. Утворення й конституювання Центральної Ради. М. Грушевський. Проголошення I Універсалу УЦР. Генеральний Секретаріат. «Декларація» Тимчасового уряду і II Універсал Центральної Ради. Політика Тимчасового уряду щодо України.

Жовтневий переворот в Петрограді та ставлення до цих подій Центральної Ради. Проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки, III Універсал. Боротьба Центральної Ради за автономію і суверенітет УНР. IV Універсал УЦР. Проголошення незалежності УНР. Брестський мирний договір. Причини та наслідки втрати Центральною Радою влади в Україні.

Державний переворот 29 квітня 1918 р. та прихід до влади гетьмана П. Скоропадського. Утворення Української держави. Утворення гетьманського уряду (Ради міністрів). Формування збройних сил. Зовнішньополітичний курс Української держави. Визнання Української держави. Взаємовідносини з державами Четверного союзу, більшовицькою Росією, Румунією, кримським урядом Сулькевича. Проблема українських кордонів. Дипломатична боротьба з Польщею за Холмщину і Підляшшя. Позиція Антанти щодо України. Білогвардійці і українська державність.

Наступ російсько-більшовицьких військ на Україну (грудень 1919 р.). Загарбання України. Проголошення УСРР. «Перший зимовий похід» армії УНР. Укладення договору між армією УНР і Галицькою армією. Варшавська угода УНР і Польщі. Спроба відновлення влади УНР в Україні. Відступ української армії за р. Збруч, на територію, зайняту поляками. «Другий зимовий похід». Підписання Ризького мирного договору між РРФСР, УСРР і Польщею. Запровадження диктатури бюрократії радянського типу в формі Української соціалістичної радянської республіки. Соціально-економічне і політичне становище в Україні по завершенні революційної доби.

Підсумки, уроки, причини, втрати української державності.

Тема 3. Радянська форма державності в Україні та проблеми українського державотворення (1921-1991 рр.)

Захоплення російськими більшовиками влади в Україні. Становлення окупаційного режиму та спроби його легітимації у формі УСРР. Наростання тиску з боку московського центру. Україна і утворення СРСР. НЕП та українізація як форми укорінення російського більшовизму в Україні. Насадження тоталітарних форм правління в Україні.

Сталінська політика «нового курсу» та її наслідки для України. Голодомор 1932-1933 рр. як геноцид української нації. Конституція УРСР 1937 р.: суперечності між деклараціями і реаліями життя.

Українське питання напередодні Другої світової війни. Державність Карпатської України: від автономії до незалежності.

Входження Західної України до складу СРСР (УРСР). Проголошення Організацією українських націоналістів Акту відновлення Української

держави (30 червня 1941р.). Опір радянському та нацистському окупаційним режимам. Визнання московським центром окремих атрибутів української державності. Україна – одна з держав-засновниць Організації Об'єднаних Націй.

Українські уряди в еміграції – збереження традиції національної державності. Концептуальні ідеї українського державотворення.

Перші кроки десталінізації та їхні наслідки в Україні. Шестидесятники. Виступи опозиційних сил за суверенітет України. Зростання державницького потенціалу українського суспільства.

Системна криза соціально-економічного, суспільно-політичного та духовного життя в СРСР та УРСР у 1960-1980-ті рр. Чорнобильська катастрофа та її наслідки. «Перебудова» М. Горбачова. Гласність. Рух неформалів. Громадська ініціатива.

Крим як невід'ємна частина України. «Крим», «Новоросія», «Велика Вітчизняна війна», ідеологія «спільноросійськості» – ключові історико-політичні наративи Росії, вузлові точки сучасної російської ідентичності, спрямовані проти української державності.

Тема 4. Відновлення незалежності України та розбудова сучасної держави. Повномасштабна агресія РФ з метою знищення української держави

Національно-демократична революція 1990 – 1991 рр. Початок формування багатопартійної системи в Україні. Громадські організації. «Народний рух України за перебудову», перші альтернативні комуністам політичні партії та громадські організації. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. ГКЧП. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Референдум та вибори Президента. Розпад СРСР. Біловезька угода, її політичне та правове значення. Створення Співдружності Незалежних Держав.

Державне будівництво в суверенній Україні. Парламент. Уряд. Президент. Політичні партії і рухи. Органи самоврядування. Конституційний процес. Конституція 1996 р. Її структура та основні положення. Державна символіка. Територіальний устрій. Закон про національні меншини в Україні. Основи виборчої системи. Судова система. Конституційний Суд.

Політична криза 2004 р. «Помаранчева революція» в Україні. Конституційна реформа 2004 р. Трансформація форми державного правління в Україні від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської республіки.

Відміна конституційної реформи 2004 р. Конституційним Судом України. Повернення до президентсько-парламентської форми правління.

Революція гідності 2014 р. Вибори Президента України. Вибори Верховної Ради. Повернення до парламентсько-президентської форми правління. Реформи державної влади та управління.

Російська агресія проти України. Анексія Росією Автономної Республіки Крим. Псевдореферендум про статус Криму (16 березня 2014 р.).

Гібридна війна проти України та її складові. Реалізація плану «Новоросія» та дестабілізація ситуації на сході України. Проголошення «ДНР» та «ЛНР». Масове вторгнення на територію Донецької та Луганської областей підрозділів ЗС РФ. Іловайська трагедія. Міжські домовленості та їх наслідки для української держави.

Повномасштабне вторгнення в Україну російських військ (24 лютого 2022 р.) Масовий спротив російській агресії. Відступ військових РФ з Київської, Чернігівської та Сумської областей. Західні санкції проти РФ. Зустріч у Рамштайні. Міжнародні санкції проти РФ. Світова підтримка України у війні за свою державність. Одержання Україною статусу кандидата в ЄС.

Історична політика Російської Федерації і України. Активізація української державної зовнішньої політики.

IV. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ОСНОВНІ:

1. Андрущенко В. Організоване суспільство. Кн.1: Від мрії до дії. Київ: Знання України, 2018. 659 с.
2. Андрущенко В. Організоване суспільство. Кн.2: Філософія новітнього державотворення. Київ: Знання України, 2018. 647 с.
3. Андрущенко В. У пошуках свободи: історіософія української культури від найдавніших часів до наших днів: наук. публіцистика. Київ: Видавництво Людмила, 2023. 735 с.
4. Аслунд А. Як Україна перейшла до ринкової економіки та демократії. Вашингтон: І-т міжнародної економіки Пітерсона, 2009. 301 с.
5. Бойко О. Історія України. Підручник для студентів закладів вищої освіти. Київ: Видавничий центр «Академія», 2021. 640 с.
6. Борисова О. Історія української державності: підручник у 2 т. Київ: Видавничий дім «КОНДОР», 2018. 464 с.
7. Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М., Корнієнко В. «Братня» навала. Війни Росії проти України XII-XXI ст. Київ: Ін-т української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського, 2016. 248 с.
8. Головка В., Якубова Л. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) Київ: Академперіодика, 2021. 592 с.
9. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX-XX століття. Київ, 2019. 656 с.
10. Грицак Я. Подолати минуле. Глобальна історія України. Київ: Портал, 2022. 408 с.
11. Дорошко М. Неоголошені війни Росії проти України у XX - на початку XXI ст. Причини і наслідки. Київ, 2018. Ніка-Центр. 198 с.
12. Дробот І. Державність і суспільство в історико-педагогічному осмисленні української цивілізації (кінець XIX –поч. XXI ст.). Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. 674 с.
13. Кралюк П. Історія України «без брому». Розвиток державності на українських землях. Харків: Фоліо, 2021. 424 с.

14. Кононенко В. Модернізація Гетьманщини: проекти козацької адміністрації 1687–1764 рр. Київ: Інститут історії України, 2017. 305 с.
15. Литвин В. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). Київ: Видавничий дім «Альтернативи», 2000. 360 с.
16. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. Львів: Світ, 1995. 248 с.
17. Пиріг Р. Відносини України і Центральних держав: нетипова окупація 1918 року. Київ: Інститут історії України, 2018. 358 с.
18. Рущенко І. Війна цивілізацій: анатомія українсько-російського конфлікту. Київ: Вид-во «Києво-Могилянська академія», 2020. 436 с.
19. Сурков О. Незавершена війна. Історія протистояння України з Росією в 2014-2015 роках. Київ: Видавнича група КМ-БУКС, 2021. 480 с.

Додаткові:

1. Анпілогова Т. Національне відродження в Україні XIX-XX ст. Луганськ: ДЗ ЛНУ імені Т. Шевченка, 2008. 198 с.
2. Бойко М. Кирило-Мефодіївське товариство: філософські та культурологічні ідеї національної самосвідомості та державотворення. Дніпродзержинськ: Вид. від. ДДТУ, 2006. 452 с.
3. Війна і міф. Невідома Друга світова / за заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 272 с.
4. Верстюк В. Українська Центральна Рада: навчальний посібник. Київ: Заповіт, 1997. 344 с.
5. Власюк О. Кремлівська агресія проти України: роздуми в контексті війни. Київ: Ін-т стратегічних досліджень, 2017. 304 с.
6. Горобець В. Україна: десятиліття «золотого» спокою та доба революційного збурення 1638-1650. Київ: Кріон, 2012. 240 с.
7. Історія державної служби в Україні: у 5 т. / відп. ред. Т. Мотренко, В. Смолій. Київ: Ніка-Центр, 2009. Т. 1. 544 с.; Т. 2. 512 с.
8. Історія держави і права України: підручник / за ред. В. Гончаренка. Харків: Право, 2019. 552 с.
9. Історія держави та права України (схеми та таблиці): навчальний посібник / О. Шкуратенко, Д. Курас та ін. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 170 с.
10. Казанський Д. Як Україна втрачала Донбас. Київ: Чорна Гора, 2021. 326 с.
11. Кудін С., Шевченко А., Настюк А. Становлення та розвиток князівської влади в Київській Русі в IX – на початку XII ст. Київ: ТОВ «Твори», 2020. 468 с.
12. Кульчицький С. Україна: від імперської периферії до суверенної держави. *Сучасність*. 2000. № 12. С. 64-90.
13. Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності / О. Аркуша, С. Біла, В. Верстюк та ін. Київ: Ніка-Центр, 2008. 988 с.

14. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). Київ, 2003. 338 с.
15. Салтовський О. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку XX сторіччя). Київ: ПАРАПАН, 2002. 396 с.
16. Трофанчук Г. Історія держави та права України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 568 с.
17. Україна в історії Європи XIX – початку XXI ст.: історичні нариси / за ред. С. Віднянського. Київ: Інститут історії України, 2020. 814 с.
18. Чухліб Т. В. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2004. 288 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Інститут історії України НАН України. Офіційний сайт: <http://history.org.ua/uk>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Офіційний сайт: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Наукова бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова. Офіційний сайт: <https://lib.npu.edu.ua/>
4. Ізборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації <http://litopys.org.ua/>
5. Локальна історія: <https://localhistory.org.ua/> -

Витяг з протоколу №5
засідання Науково-методичної Ради
Історичного факультету Українського державного університету імені
Михайла Драгоманова від 21.05.2025 року

Присутні: к.п.н., доцент, заступник декана з навчально-методичної роботи
Бакка Тамара Володимирівна – голова НМР,
к.п.н, професор Дмитренко Степан Петрович, заступник голови
НМР,
к.і.н., доцент Мальований Олександр Олексійович, секретар НМР.

Члени НМР: к.і.н., доцент Візер Світлана Олександрівна,
д.і.н, професор Доценко Віктор Олегович,
к.і.н., доцент Бакуменко Олександр Петрович,
к.і.н, доцент Руденко Наталя Василівна,
аспірант Карабардін Андрій Валерійович,
студент Савченко Ярослав Іванович.

Слухали: 1. Про рекомендацію до затвердження Вченою радою УДУ імені Михайла Драгоманова програми навчальної дисципліни «Історія української державності» для всіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня вищої освіти УДУ імені Михайла Драгоманова.

Ухвалили: 1.Рекомендувати до затвердження Вченою радою УДУ імені Михайла Драгоманова програми навчальної дисципліни «Історія української державності» для всіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня вищої освіти УДУ імені Михайла Драгоманова .

Голова Ради

Тамара БАККА

Секретар Ради

Олександр МАЛЬОВАНИЙ

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛ № 10
засідання Вченої ради історичного факультету
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
від 22 травня 2025 р.

ПРИСУТНІ: Мелешенко Т.В., к. іст. н., проф., голова Ради;
Бакка Т.В., к. пед. н., доц., заст. голови Ради;
Камбалова Я.М., к. пед. н., доц., секретар Ради;
члени Ради: проф. Гуменюк Б.І., проф. Журба М.А., проф. Дробот І.І.,
проф. Ладиченко Т.В., проф. Потильчак О.В., доц. Візер С.О.,
проф. Іванова Л.Г., проф. Шарпаций В.Г., проф. Стоян Т.А.,
доц. Загребельна Н.І., доц. Тицький С.І., доц. Гончар Ю.Б., Перепелюк О.М.,
Карпунь Н.О.; **аспірант:** Карабардін А.В.; **студентка:** Похиль С.С.

Слухали: 1. Про рекомендацію до затвердження Вченою радою УДУ імені Михайла Драгоманова програми навчальної дисципліни «Історія української державності» для всіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня вищої освіти УДУ імені Михайла Драгоманова.

Ухвалили: 1. Рекомендувати до затвердження Вченою радою УДУ імені Михайла Драгоманова програми навчальної дисципліни «Історія української державності» для всіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня вищої освіти УДУ імені Михайла Драгоманова .

Голова Вченої ради

Тетяна МЕЛЕЩЕНКО

Секретар Вченої ради

Яніна КАМБАЛОВА

РЕЦЕНЗІЯ

на навчальну програму нормативного курсу «Історія української державності»

для студентів денної та заочної форм навчання Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, які здобувають освітній ступінь «бакалавр»

Навчальна програма з дисципліни «Історія української державності» складена у відповідності до нормативів вищої школи, з дотриманням принципів науковості, послідовності та наступності у вивченні навчального матеріалу.

Вивчення історії української державності має на меті сформувати в майбутніх фахівців цілісну картину і всебічне наукове уявлення щодо розвитку держави українського народу в комплексі та взаємозв'язку і виробити на основі цього сучасні знання про місце і роль української держави у світовому і європейському просторі.

У ході вивчення дисципліни «Історія української державності» студенти мають виважено оцінювати роль суб'єктивних і об'єктивних чинників в історичному процесі, подіях і явищах вітчизняної історії; системно аналізувати основні етапи розвитку державності українського народу та використовувати одержані знання для аналізу сучасних проблем державно-політичного та національно-культурного життя України.

Нормативний навчальний курс «Історія української державності» передбачає з'ясування джерел, витоків, становлення і розвитку державності України від найдавніших часів до сьогодення. Це передбачає можливість осмислення внутрішніх і зовнішніх чинників її виникнення, становлення і розвитку. Автори програми врахували ключові аспекти історії, національних та державотворчих процесів, основні етапи формування українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст і форми.

Заслуговує на увагу те, що при складанні програми були використані новітні теоретичні дослідження, монографічна література, методичні розробки по ключовим проблемам курсу, про що свідчить доданий список літератури.

На думку рецензента навчальна програма нормативного навчального курсу «Історія української державності» відповідає вимогам освітньо-професійної програми підготовки бакалавра встановленим до вищої освіти і може рекомендована для використання в навчальному процесі УДУ імені Михайла Драгоманова.

Рецензент:

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри всесвітньої історії та археології
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

Михайло Журба

РЕЦЕНЗІЯ

на навчальну програму нормативного курсу «Історія української державності»

для студентів денної та заочної форм навчання Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, які здобувають освітній ступінь «бакалавр»

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія української державності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки усіх спеціальностей освітнього рівня «Бакалавр» Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Метою навчальної дисципліни «Історія української державності» є: формування у студентів державницького мислення, розуміння об'єктивного ходу суспільного розвитку, політичної культури; вироблення у студентів навичок роботи з джерелами і літературою, наукового дослідження проблеми, а також вміння чітко і переконливо викладати свої думки; виховання у студентів національної свідомості, почуття патріотизму, державницького розуміння суспільних проблем.

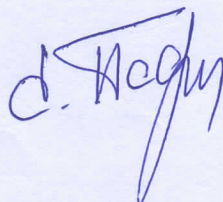
Курс будується на аналізі і вивченні найновішої наукової та навчальної вітчизняної й зарубіжної літератури і джерел, що дозволяють опанувати загальні засади розвитку державотворчих процесів на території України. Вивчення цього нормативного навчального курсу дозволяє студентам розширити та поглибити здобуті знання і на їх основі виробити цілісне наукове уявлення про роль держави в житті українського народу, а також про місце української державності в системі європейської та світової цивілізації від найдавніших часів до сьогодення. Значну увагу автори приділили державотворчим процесам в роки незалежності України та перспективам української держави в боротьбі з російською військовою агресією.

Структура рецензованої навчальної програми науково та методично обґрунтована та дозволяє в процесі викладання курсу поєднувати теоретичні та практичні методи навчання.

Рецензент вважає, що навчальна програма нормативного навчального курсу «Історія української державності» відповідає навчально-методичним вимогам вищої школи і заслуговує на впровадження у навчальний процес у УДУ імені Михайла Драгоманова.

Рецензент:

доктор історичних наук, професор,
завідувач сектором новітньої історії
та політики Інституту історії України
Національної академії наук України

Сергій Падалка

С. Падалка

С.О. Рубльов